

Ministarstvo
ekonomskog
razvoja i turizma

**IZVJEŠTAJ O SPROVOĐENJU AKCIONOG PLANA 2023-2024 ZA 2023. GODINU
ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE RAZVOJA MIKRO, MALIH I SREDNJIH PREDUZEĆA 2023-2024**

Maj, 2023.godina

Sadržaj

I Uvod	3
II Informacija o napretku u postizanju operativnih ciljeva	6
III Tabela za izvještavanje o implementaciji Akcionog plana za 2023.godinu	11
VI Preporuke za naredne faze sprovođenja strateškog dokumenta	45

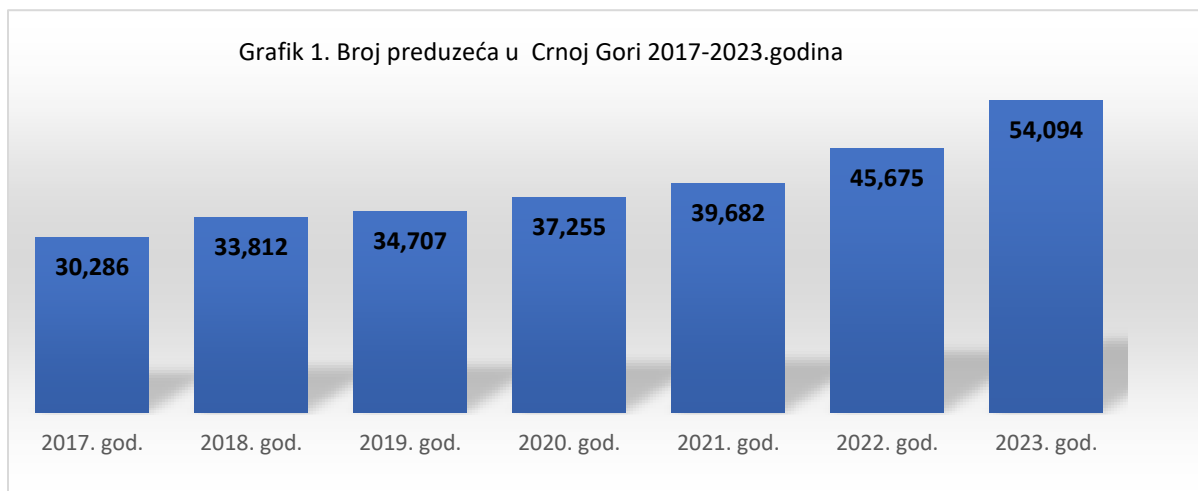
UVOD

Prema podacima MONSTAT-a broj poslovnih subjekata u Crnoj Gori u 2023. godini iznosio je 54.094, što u odnosu na 2022. godinu kada ih je bilo 45.675, izraženo u procentima, predstavlja povećanje od 18.4% odnosno 78.61% u odnosu na 2017. godinu. Najveći broj aktivnih poslovnih subjekata u 2023. godini je u Podgorici 18.593, što predstavlja 34,4 % od ukupnog broja, a najmanji je u opštini Gusinje 40, odnosno 0,1% od ukupnog broja aktivnih poslovnih subjekata. Najveći broj aktivnih poslovnih subjekata u 2023. godini je u Podgorici 18 593, što predstavlja 34,4 % od ukupnog broja, a najmanji je u opštini Gusinje 40, odnosno 0,1% od ukupnog broja aktivnih poslovnih subjekata. Prosječna stopa nezaposlenosti iznosila je 13,1%.

Za klasifikaciju poslovnih subjekata po veličini koristi se godišnji prosjek zaposlenosti. U Crnoj Gori mala i srednja preduzeća čine 99,89% od ukupnog broja aktivnih poslovnih subjekata u 2023. godini. Ovaj trend prepoznat je i u prethodnim godinama.

Tabela 1. Aktivni poslovni subjekti u Crnoj Gori za period 2017-2023. godina

Godina	Mala preduzeća	Srednja preduzeća	Velika preduzeća	Ukupno
2017. god.	29,954	284	48	30,286
2018. god.	33,456	304	52	33,812
2019. god.	34,348	305	54	34,707
2020. god.	36,988	229	38	37,255
2021. god.	39,331	297	54	39,682
2022. god.	45,310	308	57	45,675
2023. god.	53,707	328	59	54,094

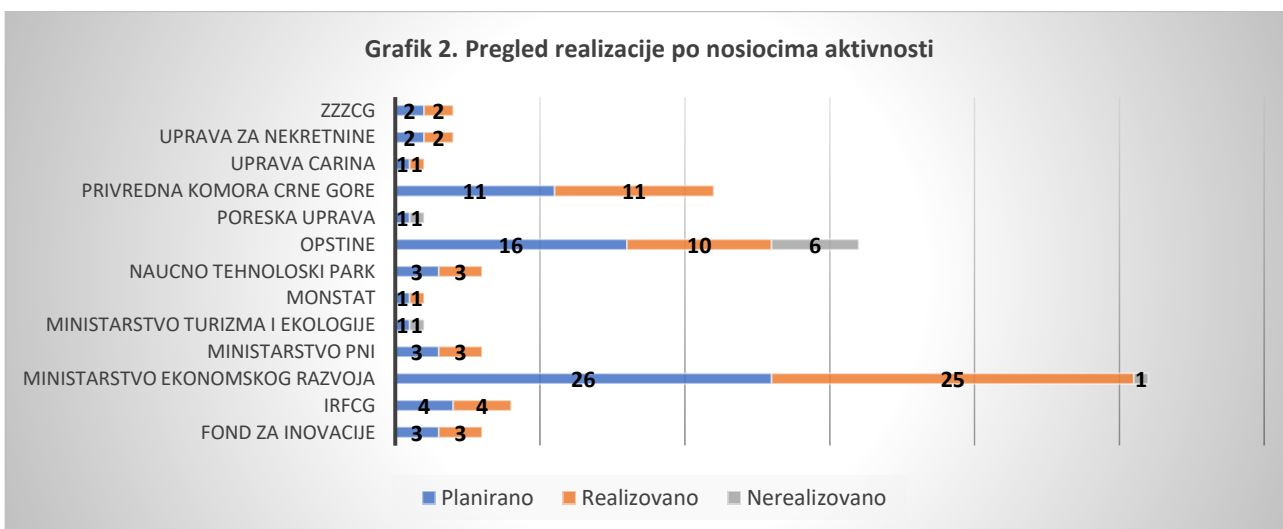
Strategija razvoja mikro, malih i srednjih preduzeća u Crnoj Gori 2023-2026. godine sa Akcionim planom za sprovođenje 2023-2024. godina usvojena je 30. juna 2023. godine. Predmetni Izvještaj predstavlja analizu ostvarenih strateških ciljeva, mjera i aktivnosti u 2023. godini. Sprovođenje Strategije MMSP i godišnjih Akcionih planova odlikuje multisektorski i višedimenzionalan pristup, koji zahtijeva princip unaprijed definisane podjele nadležnosti resorno odgovornih institucija u implementaciji politike. Upravljanje realizacijom aktivnosti podrazumijeva punu posvećenost Ministarstva ekonomskog razvoja, efikasnu i efektivnu saradnju sa svim resornim institucijama javnog i privatnog sektora, od nacionalnog do lokalnog nivoa, uz saradnju sa međunarodnim institucijama i organizacijama.

Za 2023. godinu, planirana je realizacija ukupno 74 aktivnosti, gdje je 65 aktivnosti uspješno realizovano ili se realizuje u kontinuitetu, dok 9 aktivnosti nije realizovano. **Procenat ispunjenosti planiranih aktivnosti predviđenih za 2023. godinu iznosi 87,83%.**

Tabela 2. Realizovane aktivnosti po strateškim ciljevima

Strateški cilj	Planirano	Nerealizovano	Aktivnosti koje nisu realizovane i uzrok nerealizacije
SC 1. Unaprijeđen poslovni/regulatorni ambijent i preduzetnički ekosistem	34 aktivnosti	7 aktivnosti (20,58%)	1.1.3. Unapređenje funkcionalnosti call-centra Poreske uprave – zbog nedostatka budžetskih sredstava; 1.2.4. Raspodjela sredstava za podršku mladima u biznisu Opštine Žabljak, raspisala je Javni konkurs 18.10.2023. godine. Kako za predmetni konkurs nije bilo zainteresovanih lica, isti nije realizovan; 1.3.9. Podrška razvoja omladinskog preduzetništvo opština Berane zbog nezainteresovanosti subjekata da se prijave na konkurs; 1.3.11. Podrška razvoja omladinskog preduzetništvo opština Bijelo Polje -nije raspisan Javni poziv; 1.3.12. Podrška za dalji razvoj i promociju biznis zona u opštini Bijelo Polje zbog neplaniranja potrebnih sredstava; 1.3.14. Realizacija Odluke o osnivanju Biznis zone „Babića Polje“ - nije bilo zainteresovanih za ovaj poziv; 1.4.8. Program podrške valorizaciji Biznis zone Rudeš nije realizovan zbog neiskazanog interesovanja.
SC 2. Podrška transformaciji i jačanju konkurentnosti MMSP	30 aktivnosti	2 aktivnosti (6,66%)	2.2.7. Unapređenje selektivnog sakupljanja otpada kroz uspostavljanje 4istema proširene odgovornosti proizvođača i donošenje Zakona o upravljanju otpadom – Mjera nije realizovana, jer je za njeno sprovođenje bilo neophodno da se usvoji novi Zakon o upravljanju otpadom. Isti je donešen u Skupštini Crne Gore dana 04.04.2024. godine, a procedura objavljivanja u Službenom listu Crne Gore je u toku. 2.3.3. Obuka trenera – Aktivnost je odložena za I kvartal 2024.godine iz razloga jer je TNA završena IVQ 2023, te nije bilo dovoljno vremena da se orgaizuju obuke u definisanom roku. S tim u vezi novi rok za realizaciju ove aktivnosti bice IQ 2024.
SC 3. Poslovna organizovanost i pristup MMSP novim tržištima	10 aktivnosti	0 aktivnosti	

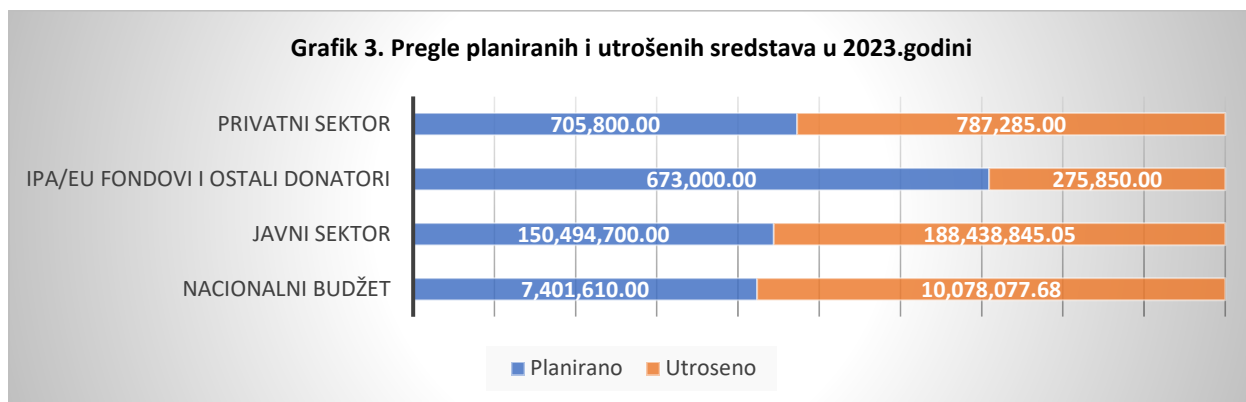
Grafik 2. Pregled realizacije po nosiocima aktivnosti

U pogledu utroška finansijskih sredstava od ukupno planiranih 159,275,110.00 € za realizaciju aktivnosti definisanih Akcionim planom za 2023. Godinu, realizovano je ukupno 199,580,057.73 €, što predstavlja veći utrošak od 40,304,947.73 €, do kojeg je došlo zbog povećanog plasmana finansijskih sredstava za pružanje podrške crnogorskoj privredi, unapređenje finansijskih instrumenata i programske podrške za MMSP u cilju osnaživanja njihovog inovativnog djelovanja i potencijala, kao i podrške za učešće u EU Okvirnom programu za istraživanja i inovacije „Horizont Evropa“ – Stub III Inovativna Evropa.

Tabela 3. Izvori finansiranja u 2023.godini

Sredstva/ izvori	Nacionalni budžet	Javni sektor	IPA/EU fondovi i ostali donatori	Privatni sektor	Ukupno
Planirano	7,401,610.00	150,494,700.00	673,000.00	705,800.00	159,275,110.00
Utroseno	10,078,077.68	188,438,845.05	275,850.00	787,285.00	199,580,057.73

Planirane mjere i realizovane aktivnosti u okviru operativnih ciljeva Strategije predstavljaju prioritete i najvećim dijelom na adekvatan način reflektuju identifikovane potrebe MMSP i usmjerene su da odgovore na izazove sa kojima se suočavaju u dnevnom poslovanju, ali i strateškom razvojnem opredeljenju. Dalji napredak u razvoju MMSP sektora zavisi od unapređenja okvirnih uslova-eksternih faktora koji utiču na poslovanje MMSP, ali i u velikoj mjeri od unapređenja unutrašnjih kapaciteta MMSP. To se prije svega odnosi na prevazilaženje sledećih izazova:

- Složenost poslovnog ambijenta: potreba za unapređenjem pravne regulative; dalje pojednostavljivanje administrativnih procedura i elektronske dostupnosti javnih usluga; predvidljivost pravnih i poreskih instrumenata;
- Dostupnost finansija: lakši i pristupačniji pristup različitim izvorima finansiranja; raznovrsnost finansijskih instrumenata shodno potrebama MMSP i nivou njihovog razvoja;
- Obrazovanje i kapaciteti ljudskih resursa: sticanje potrebnih znanja i vještina u okviru formalnog obrazovanja i neformalnog učenja shodno potrebama MMSP i tržišta rada;
- Nedovoljna konkurentnost preduzeća: jačanje institucionalne infrastrukture; unapređenje nefinansijske podrške MMSP; uvođenje novih programa finansijske podrške za MMSP; povezanost MMSP sa centrima znanja i razvoj inovativnosti; unapređenje kapaciteta MSP za izvozne aktivnosti.

Za potrebe izvještavanja formirana je Radna grupa koja broji 12 članova, odnosno rodne strukture 7 članica i 5 članova. Takođe, predmetni Izvještaj predstavio je postignute rezultate rodno strukturane, a naročito u dijelu koji se odnosi na finansijsku podršku preduzećima.

II INFORMACIJA O NAPRETKU U POSTIZANJU OPERATIVNIH CILJEVA ZA 2023.GODINU

Akcioni plan za sprovođenje Strategije za razvoj mikro, malih i srednjih preduzeća 2023-2026, za 2023. godinu definiše mjere za realizaciju kroz 3 strateška cilja i definisane operativne ciljeve:

SC 1 Unaprijeđen poslovni/regulatorni ambijent i preduzetnički ekosistem

- OC1 Smanjene administrativne i regulatorne prepreke poslovanju MMSP
- OC2 Bolji pristup MMSP finansijama
- OC3 Promocija preduzetništva i podsticanje početnika u poslovanju
- OC4 Razvoj institucionalne mreže za podršku MMSP i poslovno udruživanje

SC2 Podrška transformaciji i jačanju konkurentnosti MMSP

- OC 1 Digitalna transformacija MMSP
- OC2 Tranzicija MMSP ka održivom zelenom poslovanju
- OC3 Razvoj savremenih znanja i vještina u MMSP
- OC4 Podsticanje inovativnosti MMSP

SC3 Poslovna organizovanost i pristup MMSP novim tržištima

- OC1 Poslovna organizovanost MMSP u klastere, lance dobavljača, lance vrijednosti
- OC2 Priprema za izvoz i podrška MMSP u pristupu inostranim tržištima

Uspješnom implementacijom definisanih Akcinskih planova se želi uticati na unapređenje performansi MMSP sektora i njegovog doprinosa ukupnom ekonomskom razvoju Crne Gore. U okviru implementacije Strategije MMSP, na nivou Strateških ciljeva prate se sljedeći indikatori uticaja:

Tabela 4: Indikatori uticaja na nivou strateških ciljeva

Uticaj	Indikator	Početna vrijednost 2021.god.	Prelazna vrijednost 2023.god.	Ciljna vrijednost 2024.god.	Ciljna vrijednost 2026 .god.	Izvor podataka
Povećanje broja MMSP	Ukupan broj MMSP	36.046	41.987	39.000	42.000	UPC
Povećanje broja zaposlenih u MMSP	Ukupan broj zaposlenih u MMSP	149.858	136,186	157.500	165.000	UPC
Rast učešća MMSP u ukupnom izvozu	% MMSP u izvozu	75,8% (2019)	n/a	76%	77%	MONSTAT
Rast doprinosa MMSP ukupnom BDV	% MMSP u BDV	72,13%	n/a	73%	74%	MONSTAT
Porast učešća MMSP u ukupnim investicijama	% MMSP u ukupnim investicijama	66,4%	n/a	70%	73,5%	MONSTAT
Porast učešća MMSP u ukupnom prometu	% MMSP u ukupnom prometu	78,18%	n/a	78,5%	79,5%	MONSTAT
Povećanje učešća žena vlasnica preduzeća u ukupnom broju preduzeća	% učešća preduzeća u vlasništvu žena u odnosu na ukupan broj	24.45%	25,14%	25%	n/a*	UPC
Povećanje učešća žena preduzetnica u ukupnom broju ¹	% učešća preduzetnica	31,44%	31,58%	32,5%	n/a **	UPC

Iz priložene tabele može se zaključiti da su indikatori uticaja u izještajnom periodu postigli pozitivni porast vrijednosti. Polazne vrijednosti za indikatore učinka u okviru Operativnih ciljeva definisane iz Indeksa politike MSP koji nije objavljen za 2023.godinu, te u predmetnom izvještaju nije moguće dati prikaz ostvarenosti istih za navedeni period, već će biti prikazani u sljedećem izvještajnom periodu.

¹ Indikatori su preuzeti iz Strategije razvoja ženskog preduzetništva 2021-2024

STRATEŠKI CILJ 1. UNAPRIJEĐEN POSLOVNI/REGULATORNI AMBIJENT I PREDUZETNIČKI EKOSISTEM

Poslovni ambijent Crne Gore, kao i pristup finansijama je povoljnije za MMSP nego ranije, ali treba i dalje raditi na unapređenju uslova poslovanja, bez obzira u kojoj su razvojnoj fazi MMSP.

Tabela 5. Ključni postignuti rezultati u okviru strateškog cilja 1 i operativnih ciljeva

SC 1 Unaprijeđen poslovni/regulatorni ambijent i preduzetnički ekosistem		
Operativni ciljevi	Mjera/Intervencija	Postignuti rezultati
Smanjene administrativne i regulatorne prepreke poslovanju MMSP	Unapređenje kvaliteta e-usluga i uspostavljanje novih e-servisa za MMSP	Pokrenuta tenderska procedura za potrebe implementacije novih e-servisa za potrebe distribucije katastarskih podataka i dokumenata korisnicima podataka i usluga Uprave za nekretnine. Pripremljena testna aplikacija za predaju zahtjeva od strane Notara.
	Unapređenje usluga poreskim obveznicima i obezbjeđenje trgovinskih olakšica	U 2023. godini jedan privredni subjekat je dobio status ovlašćenog privrednog subjekta (AEO), a šest privrednih subjekata je podnijelo zahtjev za dobijanje statusa ovlašćenog privrednog subjekta(AEO). -38 privrednih subjekata je u 2023. godini podnijelo zahtjev za dobijanje odobrenja za pojednostavljeni postupak.
	Uključenost predstavnika privrede u najranijoj fazi kreiranja regulatornog okvira i politika koje utiču na MMSP	Dostavljeni predlozi i sugestije na 28 pravnih akata koji se tiču biznisa. U cilju kreiranja što povoljnijeg poslovnog ambijenta, Privredna komora će inicirati donošenje novih ili izmjene i dopune važećih propisa, učestvovati u postupku harmonizacije propisa sa pravnom tekovinom EU, te participirati u radu Vladinih komisija i tijela koja se bave ovim pitanjima.
	Unapređenje statističkog praćenje podataka sektora MMSP	Broj varijabli koje se prate za populaciju MMSP je 3 dok je data preporuka za Povećanje broja varijabli koje se prate kroz povezivanje sa drugim istraživanjima.
Bolji pristup MMSP finansijama	Unapređenje finansijske pismenosti MMSP	Plasirano 182 mil EUR od strane Investiciono razvojnog fonda; Kroz Program za razvoj zanatstva podržano 24 zanatlje (žene 5 preduzeća);
Promocija preduzetništva i podsticanje početnika u poslovanju	Promocija preduzetničke kulture i podizanja svijesti o značaju razvoja preduzetništva i započinjanja biznisa	Realizovana anketa o potrebama izvozno orijentisanih preudzeća.
	Promocija preduzetništva i unapredjenje programa podrške namenjenim specifičnim ciljnim grupama(početnici u biznisu, mladi, nezaposleni, stari, socijalno preduzetništvo)	Organizovana konferencija o ekonomiji i Dodjela nagrada PKCG na Međunarodni dan preduzetnika, na kojima je bilo više od 800 učesnika/ca;
	Afirmacija pozitivnih preduzetničkih praksi (Nagrade, konferencije, Izvještaj o MMSP, Nedelja preduzetništva)	Organizovana obuka za kreiranje digitalne strategije za vaš biznis (15 učesnika) i radionica za djecu (30 učesnika);
Razvoj institucionalne mreže za podršku MMSP i poslovno udruživanje	Zaokruživanje institucionalne infrastrukture za MMSP	Usvojen Strateški akcioni plan za pripremu osnivanja Kancelarije za transfer tehnologija
	Uspostavljanje SAP preduzetničkog portala, jačanje drugih elektronskih portala i integrisanje informacija dostupnih aktivnosti	SAP preduzetnički portal je tokom 2023.godine zbilježio 131075 posjetu, dok ukupan broj objavljenih sadržaja iznosio je 81.

U cilju usaglašavanja sa EU propisima, uređenja postupka registracije je identifikovano kao veoma važno pitanje koje je potrebno sistemski riješiti. S tim u vezi, donijeta je odluka da se pristupi izradi prvog Zakona o registraciji privrednih i drugih subjekata u Crnoj Gori.

U prethodnom periodu radjeno je i na Registru nameta kao bazi koja sadrži spisak nameta na državnom i lokalnom nivou, koje su u obavezi da plaćaju fizička i pravna lica. Osnovni cilj kreiranja ovog registra je centralizacija podataka o nametima koji se naplaćuju u Crnoj Gori, na državnom i lokalnom nivou, a u cilju pojednostavljenja procesa poslovanja i povećanja transparentnosti. Ova baza treba da pomogne donosiocima odluka pri izradi nove regulative i utvrđivanja novih nameta.

Ministarstvo ekonomskog razvoja je i tokom 2023.godine sprovelo Program za unapređenje konkurentnosti privrede sa ciljem daljeg snaženja privredne aktivnosti u dijelu jačeg podsticaja investicija kroz nabavku opreme velike i male vrijednosti, digitalne transformacije biznisa, prelaska sa linearnog na cirkularni model poslovanja, jačanja izvoznih potencijala privrednih subjekata, kao i podrške početnicima u biznisu uz obaveznu mentorsku podršku, kako bi se na najbolji mogući način zadovoljile potrebe crnogorske privrede. Program za unapređenje konkurentnosti privrede za 2023. godinu obuhvatao je devet programskih linija: 7 programskih linija finansijske podrške i 2 programske linije nefinansijske podrške. Programom za 2023. godinu podržano je ukupno 380 preduzeća, ukupne vrijednosti 2.431.397,77€, od čega 332 preduzeća koja su primila finansijsku podršku u iznosu od 2.385.897,77€. Nefinansijsku podršku primilo je ukupno 48 preduzeća u iznosu od 45.500,00€. U odnosu na implementirani Program iz 2022. godine, evidentan je rast podrške za 18% u odnosu na prethodnu godinu (iznos podrške iz 2022. godine: 2,027,700.88€). Analizirajući ukupan iznos podrške koji je dodijeljen ženskim biznisima, u 2023. godini je zabilježen rast od 14%, u odnosu na 2022. godinu kada je iznos podrške bio 732.259 €, pa je tako ukupan iznos dodijeljene podrške ženama -vlasnicama biznisa iznosio 831.280 €.

STRATEŠKI CILJ 2. PODRŠKA TRANSFORMACIJI I JAČANJU KONKURENTNOSTI MMSP

Tranzicija MMSP sektora, koja se odnosi na digitalnu transformaciju i transformaciju ka zelenom poslovanju, osim primjene najsavremenijih tehnologija, zahtjeva i razvoj i primjenu novih znanja i vještina i kreiranje novih zanimanja i poslova u MMSP.

Tabela 6. Ključni postignuti rezultati u okviru strateškog cilja 2 i operativnih ciljeva

SC2. Podrška transformaciji i jačanju konkurentnosti MMSP		
Operativni cilj	Mjera/Intervencija Institucija	Postignuti rezultati
OC 1 Digitalna transformacija MMSP	Promocija digitalnog poslovanja i identifikovanje potreba za digitalizacijom	Anketirano 100 preduzeća na temu digitalizacije i donijete preporuke (stepen korišćenja ICT) od strane PKCG i poslovne zajednice;
	Obezbjedenje savjetodavno-edukativne programske podrške i razvoj digitalizacije u MMSP	Organizovano 6 događaja Kojima je prisustvovalo 189 učesnika/ca.
	Obezbeđivanje programa finansijske podrške digitalnoj transformaciji	Realizovana Programska linija za podršku digitalizaciji gdje je podržano 32 projekta (od čega 17 projekata preduzeća u vlasništvu žena).
OC2 Tranzicija MMSP ka održivom zelenom poslovanju	Promocija razvoja zelene ekonomije u MMSP	Urađen Nacrt Analize postojećeg zakonodavnog okvira, kako u pogledu zakonskih rješenja koja podržavaju primjenu koncepta cirkularne ekonomije u praksi, tako i u pogledu nedostataka odnosno potrebe za izmjenama i dopunama određenih zakonskih rješenja. Urađenja analiza i pojedinačne studije slučaja za 10 preduzeća.
	Obezbjedenje savjetodavno-edukativne programske podrške i razvoj zelene transformacije MMSP	organizovani su različiti vidovi edukativnih i promotivnih događaja u cilju promocije održivog razvoja i cirkularne ekonomije. Održano je 11 radionica i seminara sa fokusom na zelenu

		ekonomiju sa ukupno 329 učesnika/ca; Takođe, orgnaizovana je Konferencija o zelenoj ekonomiji sa 167 učesnika/ca u okviru panela prezentovana su najbolja rješenja cirkularnih poslovnih modela.
	Obezbeđivanje programa finansijske podrške zelenoj transformaciji MMSP	Realizovana Programska linija za podsticaj cirkularne ekonomije kroz koju je podržano 4 projekta.
	Unapređenje energetske efikasnosti i modernizacija proizvodnih procesa MMSP	U okviru Javnog poziva za implementaciju Programa EE za period 2023/2024. podnešeno 15 prijava privrednih subjekata iz sektora prerađivačke industrije, od čega je 9 prijava (30% žene) pozitivno ocijenjeno i za koje se izrađuje studija izvodljivosti.
OC3 Razvoj savremenih znanja i vještina u MMSP	Razvoj sistema neformalnog obrazovanja na osnovu TNA za unapređenje znanja i i vještina u MMSP	Urađen Izveštaj o analizi TNA metodologija i TNA za MMSP u Crnoj Gori.
	Implementacija digitalnih vještina u MMSP i Obezbeđenje edukativne podrške za sticanje vještina za zelenu transformaciju u MMSP	Realizovano 35 događaja sa ukupno 1447 učesnika-ca (70% žena).
OC4 Podsticanje inovativnosti MMSP	Unapređenje infrastrukture za podršku inovacijama i tehnološkog razvoja	Fond za inovacije kontinuirano pruža podršku inovacionoj zajednici kroz programe podrške koji jačaju inovativnost novoosnovanih i postojećih MMSP, kao i jačanje svijesti o značaju inovacija u društvu.
	Jačanje inovativnosti novoosnovanih i postojećih MMSP i jačanje svijesti o značaju inovacija CG	Podržan 41 projekat MMSP koji su primili grant za ranu fazu komercijalizacije proizvoda i usluga.
	Unapređenje finansijskih instrumenata programske podrške za MMSP u cilju osnaživanja njihovog inovativnog djelovanja i potencijala	Tokom 2023.godine podržan 1 projekat kroz Konkurs za sufinansiranje učešća u Stubu III HE - Inovativna Evropa.
	Promocija i bolji pristup EU fondovima	Organizovano 5 događaja i objavljeno 30 članaka za jačanje i promociju FINNO platforme o dostupnim finansijskim instrumentima podrške za MSP kroz aktivnosti EEN mreže;

Tokom 2023. godine, postignuto je i sljedeće:

- Izabran je konsultant za izradu Strategije klimatskog finansiranja i metodologije za evaluaciju klimatskih projekata čija realizacija treba da počne u 2024.godini;
- Kroz Program „Podrška odgovoru na krizu COVID-19 u Crnoj Gori“ finansiranom od strane EK urađen Nacrt Analize postojećeg zakonodavnog okvira, kao i pojedinačne „Studije slučaja – preporuke za uvođenje cirkularnog (kružnog) modela poslovanja“, koje su imale za cilj jačanje kapaciteta malih i srednjih preduzeća pružanjem ciljanih savjeta o poboljšanju diversifikacije poslovanja, kao i njihovog pravca razvoja i prelaska na cirkularni model poslovanja;
- organizovani su različiti vidovi edukativnih i promotivnih događaja u cilju promocije održivog razvoja i cirkularne ekonomije. Između ostalog, u U organizaciji PKCG održano je 11 radionica i seminara sa fokusom na zelenu ekonomiju sa ukupno 239 učesnika/ca;
- orgnaizovana je Konferencija o zelenoj ekonomiji sa 167 učesnika/ca u okviru panela prezentovana su najbolja rješenja cirkularnih poslovnih modela;
- Realizovana je Programska linija za pružanje mentoring usluga kroz koju je podržano 47 preduzeća od čega je 30 preduzeća u vlasništvu žena (71,43%);
- Realizovana je Programska linija za nabavku opreme velike vrijednosti kroz koju je podržano 33 preduzeća (od čega je 7 preduzeća u većinskom vlasništvu osoba ženskog pola / 254.814,83€)
- Realizovana je Programska linija za podršku malim ulaganjima kroz koju je podržano 174 preduzeća (od čega 71 preduzeće u većinskom vlasništvu osoba ženskog pola - 40,8%).

STRATEŠKI CILJ 3. POSLOVNA ORGANIZOVANOST I PRISTUP MMSP NOVIM TRŽIŠTIMA

Pristup inostranim tržištima i pozicioniranje na njima predstavlja izuzetan potencijal za razvoj i rast MMSP. Poslovno okruženje ima visok uticaj na konkurentnosti i razvijenost MMSP, a samim tim i na mogućnost ka izvoznoj orijentaciji i pristupu inostranim tržištima.

Tabela 7. Ključni postignuti rezultati u okviru strateškog cilja 3 i operativnih ciljeva

SC3 Poslovna organizovanost i pristup MMSP novim tržištima		
Operativni cilj	Mjera/Intervencija Institucija	Postignuti rezultati
OC1 Poslovna organizovanost MMSP u klastere, lance dobavljača, lance vrijednosti	Promocija i razvoj svobuhvatnog programa podrške poslovnog organizovanja MMSP u klastere	Sprovedena Analiza stanja razvijenosti postojećih klastera i klaster inicijativa
OC2 Priprema za izvoz i podrška MMSP u pristupu inostranim tržištima	Mapiranje izvozno orijentisanih MMSP i kreiranje baze izvoznika	Uradjena „Analiza opcija za uspostavljanje baze izvozno-orijentisanih preduzeća sa preporukama“
	Program izvozne spremnosti i priprema MMSP za izvoz	Organizovano učešće crnogorskih privrednika na 13 sajмова na kojima je učestvovalo 150 preduzeća.
	Obezbeđenje informativne i savjetodavne podrške MMSP za nastup na ciljanim međunarodnim tržištima	Obezbeđivanje informativne i edukativne podrške o međunarodnim tržištima – Projekat: “Podrška KIF ZB6”, pružena podrška za 5 preduzeća
	Finansijska podrška pripreme za izvoz MMSP i osiguranje izvoza od netržišnih rizika	Realizovana Programska linija za podršku internacionalizaciji MMSP kroz koju je podržano 12 projekata (od cega 4 projekta preduzeća u vlasništvu žena) .

Postignuti su i sljedeći rezultati:

- Privredna komora organizovala je 9 poslovnih foruma na kojima je učestvovalo 455 predstavnika/ca preduzeća;
- EEN organizovao je 12 b2b događaja na je prisustvovalo 200 učesnika/ca i gdje je postignuto 5 sporazuma o saradnji;
- Organizovane su 3 fokus grupe sa izvozno orijentisanim preduzećima i uradjena je evaluacija Programske linije za podršku internacionalizaciji;
- Realizovana je Programska linija za unapređenje marketinga izvozno orijentisanih MMSP kroz koju je podržano 34 preduzeća (od cega je 17 preduzeća u većinskom vlasništvu osoba ženskog pola).

III TABELA ZA IZVJEŠTAVANJE O IMPLEMENTACIJI AKCIONOG PLANA ZA 2023.GODINU

Tabela 8 Izvještaj o sprovođenju Akcionog plana za 2023.godinu Strategije za razvoj MMSP u Crnoj Gori 2023-2026.god.

STRATEŠKI CILJ 1. UNAPRIJEĐEN POSLOVNI/REGULATORNI AMBIJENT I PREDUZETNIČKI EKOSISTEM/INSTITUCIONALNI OKVIR										
OPERATIVNI CILJ 1. Smanjene administrativne i regulatorne prepreke poslovanju MMSP										
Indikator učinka: Unapredjenje operativnog okruženja za MMSP Rang Indeks politike MSP Dimenzija 4: Operativno okruženje za MSP				Početna vrijednost 2022 3.61		Ciljna vrijednost 2024 3.90		Ciljna vrijednost 2027 4.30		
Indikator učinka: Unapredjenje regulatornog ambijenta Rang Indeks politike MSP Pod-Dimenzija 3.2.: Pojednostavljanje zakonodavstva i analiza uticaja propisa				Početna vrijednost 2022 3.95		Ciljna vrijednost 2024 4.30		Ciljna vrijednost 2027 4.65		
Indikator učinka: Unaređenje Konsultacija i dijaloga MMSP i javnog sektora Rang Indeks politike MSP Pod-Dimenzija 3.3: Javno-privatne konsultacije-Monitoring i evaluacija				Početna vrijednost 2022 2.60		Ciljna vrijednost 2024 3.00		Ciljna vrijednost 2027 3.40		
Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja 1	Indikator rezultata za period 2023-2024. godina	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije (pristup semafora) A A A A Kontinuirana aktivnost; A- Realizovna aktivnost; A- Nije realizovana	Novi rok za realizaciju	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti u 2023	Sredstva realizovana u 2023	Izvor finansiranja ²	Preporuke za naredni period
1.1.1. Unapređenje usluga poreskim obveznicima i obezbjeđenje trgovinskih olakšica izdavanjem odobrenja za pojednostavljene postupke i za status ovlašćenog privrednog subjekta (AEO).	Indikator Rezultata (IR): Broj odobrenje za pojednostavljeni postupak i odobrenje za dobijanje statusa AEO Početna vrijednost 2022: 18 odobrenja za pojednostavljeni postupak, 1 zahtjev za sticanje statusa AEO. Ciljna vrijednost 2023: 1 novi zahtjev za sticanje statusa AEO 1 novi zahtjev za dobijanje odobrenja za pojednostavljeni postupak Ostvarena vrijednost u 2023. godini: U 2023. godini jedan privredni subjekat je dobio status ovlašćenog privrednog subjekta (AEO), a šest privrednih subjekata je podnijelo zahtjev za dobijanje statusa	Uprava prihoda i carina – Resor carina (novi naziv Uprava carina)	IIQ 2023	IVQ 2023	2. Realizovana aktivnost		Redovna budžetska sredstva	/	Nacionalni budžet	

² A: Nacionalni budžet; B: Javni sektor (Sredstva lokalnih samouprava, javnih institucija, preduzeća u većinskom državnom vlasništvu...); C: IPA; D: Donatori; P: Privatni sektor

	<p>ovlaštenog privrednog subjekta(AEO). -38 privrednih subjekata je u 2023. godini podnijelo zahtjev za dobijanje odobrenja za pojednostavljeni postupak.</p>								
<p>1.1.2 Uključivanje predstavnika privrede u proces donošenja odluka, prije svega propisa i strateških dokumenata</p>	<p>IR: Učešće u raspravama o pravnim aktima koji se tiču biznisa</p> <p>Početna vrijednost 2022: Učešće u raspravi oko 18 zakona;</p> <p>Ciljna vrijednost 2023: Davanje predloga i sugestija na 20 pravnih akata koji se tiču biznisa</p> <p>Ostvarena vrijednost u 2023.godini: Davanje predloga i sugestija na 28 pravnih akata koji se tiču biznisa</p>	PKCG	IQ2023	IVQ2024	1.Kontinuirana aktivnost	6.000,00	6.000,00	P: Privatni sektor	<p>Komora će i u 2024. analizirati privredno zakonodavstvo, inicirati donošenje novih ili izmjene i dopune važećih propisa, učestvovati u postupku harmonizacije propisa sa pravnom tekovinom EU, te participirati u radu Vladinih komisija i tijela koja se bave ovim pitanjima. U fokusu rada Komore, među ostalima, biće propisi koji uređuju prava privrednih društava, poreze i carine, radne odnose, turizam, energetiku, digitalnu transformaciju, trgovinu, zaštitu potrošača, obrazovanje, javne nabavke,</p>

										ekologiju, upravljanje otpadom i drugo.
1.1.3 Unapređenje usluga poreskim obveznicima	IR: Uspostavljen kontakt centar Početna vrijednost 2022: Pripremljen dokument funkcionalnih zahtjeva za unapređenje postojećeg tehničkog rješenja za podršku poreskim korisnicima Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0	Uprava prihoda i carina (novi naziv Poreska uprava)	IIQ 2023	IVQ2023	3.Nije realizovana aktivnost	IIIQ 2025	15.000,00	/	Nacionalni budžet	Zbog nedostatka budžetskih sredstava, koja uprkos zahtjevu Sektora za usluge i registracija, nijesu odobrena budžetom Uprave za 2024. godinu. Imajući u vidu da je unapređenje funkcionalnosti kol-centra obuhvaćeno FRD dokumentom projekta "Reforma poreske administracije u Crnoj Gori" to svakako očekujemo da će modernizacija istog biti realizovana u vremenskom okviru predviđenom za implementaciju navedenog

										projekta, kao jedna od projektnih aktivnosti.
1.1.4 Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija	IO: Usvojene izmjene i dopune Zakona Početna vrijednost 2022: Formirana Radna grupa za izradu Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija Ciljna vrijednost 2023: Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija usvojen na Vladi CG Ostvarena vrijednost u 2023.godini: Formirana Radna grupa za izradu Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o podsticajnim mjerama za razvoj istraživanja i inovacija radila na finalizaciji teksta izmjena ovog Zakona	NI: Ministarstvo nauke i tehnološkog razvoja (novi naziv Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija) i Ministarstvo finansija Partneri: Uprava javnih prihoda i carina, Agencija za zaštitu konkurencije CG, Zajednica opština CG, MERT (novi naziv MER), CRPS, Fond za inovacije CG, inovacione infrastrukture	IQ 2023	IVQ2024	1.Kontinuirana aktivnost		Redovna budžetska sredstva	/	Nacionalni budžet	
1.1.5 Unapređenje kvaliteta e-usluga i uspostavljanje novih e-servisa za MMSP	Indikator Rezultata (IR): Implementirana web aplikacija - predaja zahtjeva-notarskih zapisa od strane notara i unaprijeđena web aplikacija preuzimanje LN/PL i uvjerenja.	Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizam i državne imovine	IQ 2023	IVQ 2024	1.Kontinuirana aktivnost		65.000,00	65.000,00	Nacionalni budžet	Neophodno uskladiti regulativu kako bi se pravila i procedure implementirale kroz aplikaciju.

	<p>Početna vrijednost 2022: web aplikacija preuzimanje LN/PL u upotrebi</p> <p>Ciljna vrijednost 2023: pripravljena verzija web aplikacije - predaja zahtjeva-notarskih zapisa od strane notara shodno postojećoj regulativi.</p> <p>Ostvarena vrijednost u 2023.godini: U toku 2023. godine pokrenuta tenderska procedura za potrebe implementacije novih e-servisa za potrebe distribucije katastarskih podataka i dokumenata korisnicima podataka i usluga Uprave za nekretnine. Pripremljena testna aplikacija za predaju zahtjeva od strane Notara.</p>	Uprava za katastar i državnu imovinu (novi naziv Uprava za nekretnine)								
1.1.6 Uklanjanje regulatornih prepreka u postupku registracije i uvođenje servisa za potpunu elektronsku registraciju preduzeća	<p>IR: Zakonska regulativa usvojena i implementirana kroz web aplikaciju</p> <p>Početna vrijednost 2022: Pripremljen predlog za izmjene Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti, koje se odnose na tzv e-šalter</p> <p>Ciljna vrijednost 2023: Izmjene i dopune Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti usvojene. Pokretanje inicijative za izmjenama Zakona o Notarima</p> <p>Ostvarena vrijednost u 2023.godini: Pripremljen predlog za izmjene Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti, koje se odnose na tzv e-šalter.</p>	<p>Ministarstvo prostornog planiranja, urbanizam i državne imovine Uprava za katastar i državnu imovinu (novi naziv Uprava za nekretnine)</p> <p>Ministarstvo pravde i Notarsku komoru</p>	IQ 2023	IVQ 2024	1.Kontinuirana aktivnost		Redovna budžetska sredstva	/	Nacionalni budžet	Za dalji nastavak implementacije novih e-servisa neophodno je u što kraćem roku pokrenuti izmjene kompletne regulative u oblasti koja reguliše procedure poredaje zahtjeva putem e-servisa

	Pokrenuta inicijativa za sastankom Notarske komore, Ministarstva pravde I Uprave za nekretnine									
1.1.7 Unapređenje statističkog praćenje podataka sektora MMSP	IR: Veći obuhvat varijabli Početna vrijednost 2022: 2 Ciljna vrijednost 2023: 3 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 3	Monstat	IQ 2023	IVQ 2024	1.Kontinuirana aktivnost		Redovna budžetska sredstva	1.000,00	Nacionalni budžet	Povećanje broja varijabli koje se prate za populaciju MMSP kroz povezivanje sa drugim istraživanjima.
Operativni cilj 2. Bolji pristup MMSP finansijama										
Indikator učinka : Bolji pristup MMSP finansijama Rang Indeks politike MSP, Dimenzija 6: Pristup MSP finansijama				Početna vrijednost 2022 3.61			Ciljna vrijednost 2024 3.90		Ciljna vrijednost 2027 4,30	
1.2.1 Realizacija namjenskih programa finansijske podrške	IR: Iznos realizovane podrške Početna vrijednost 2022: 185 mil EUR Ciljna vrijednost 2023: 150 mil EUR Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 182 mil EUR	IRFCG	IQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		146.900.000,00	182.000.0000,00	Javni sektor	Kontinuirana aktivnost
1.2.2 Realizacija kredita uz EaSI garantne šeme za podršku mikro preduzećima	IR: Iznos realizovane podrške Početna vrijednost 2022: 0.8 mil EUR Ciljna vrijednost 2023: 0,7 mil EUR Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 1.059.072 EUR	IRFCG	IQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		700.000,00	1.059.072,00	Javni sektor	Kontinuirana aktivnost
1.2.3 Realizacija kredita uz EIF garantne šeme za podršku postojećim malim i srednjim preduzećima	IR: Iznos realizovane podrške Početna vrijednost 2022: 2,9 mil EUR Ciljna vrijednost 2023: 2,4 mil EUR Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 5 mil EUR	IRFCG	IQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		2.400.000,00	5.000.000,00	Javni sektor	CoSME garantna šema je završena 31.12.2023
1.2.4 Realizacija Odluke o kriterijumima, načinu i postupku	IR: broj podržanih Projekata Početna vrijednost 2022: 1	Opština Žabljak	IIQ 2023	IVQ 2024	3.Nije realizovana aktivnost	III Q 2024	15.000,00	/	Javni sektor	Komisija za raspodjelu sredstava za podršku

raspodjele sredstava za podršku mladima u biznisu	Ciljna vrijednost 2023: 5 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0									mladima u biznisu Opštine Žabljak, raspisala je Javni konkurs 18.10.2023. godine. Kako za predmetni konkurs nije bilo zainteresovanih lica, isti nije realizovan.
OPERATIVNI CILJ 3: Promocija preduzetništva i podsticanje početnika u poslovanju										
Indikator učinka: Bolji pristup MMSP uslugama podrške Rang Indeks politike MSP Dimenzija 5a: Vladine usluge podrške MSP Monitoring i evaluacija		Početna vrijednost 2022			Početna vrijednost 2024			Početna vrijednost 2027		
		3.89			4.3			4.6		
1.3.1 Programska linija za početnike u biznisu (finansijska i nefinansijska podrška)	IR: Broj podržanih početnika/ca u biznisu Početna vrijednost 2022: 7 preduzeća od čega 4 u većinskom vlasništvu osobe ženskog pola (57.14) Ciljna vrijednost 2023: 8 početnika/ca Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 1 preduzeće	MERT (novi naziv MER)	II Q 2023	IV Q 2024	2.Realizovana aktivnost		65.000,00 €	1.500,00	Nacionalni budžet	
1.3.2 Unapređenje ponude i korišćenje postojećih finansijskih instrumenata za preduzetnike početnike	IR: broj samozaposlenih lica Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 50 samozaposlenih lica Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 51 lice samozaposleno i dodatno zaposleno 8 nezaposlenih lica na novootvorenim radnim mjestima kod novoosnovanih privrednih subjekata	ZZZCG	III Q 2023	IV Q 2024	1.Kontinuirana aktivnost		500.000,00	396.200,45	Budžet Zavoda	Nastaviti sa realizacijom programa.

1.3.3. Podrška razvoju usluga i obezbjeđenje savjetodavne podrške za početnike u biznisu	IR: Broj korisnika informativno – edukativnih radionica Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 50 korisnika radionica Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 60 korisnika	ZZZCG	IIIQ 2023	IVQ 2024	2.Realiozovana aktivnost		5.000,00	2.229,00	Budžet Zavoda	Nastaviti sa realizacijom programa.
1.3.4 Implementacija Programa za razvoj i promociju zanatstva za 2023. godinu	IR: Broj podržanih zanatlija/vrijednost grant podrške Početna vrijednost 2022: 22 zanatlije/145.317,31€ (žene 8 preduzeća u iznosu od 45.144,30 €) Ciljna vrijednost 2023: 20 zanatlija (najmanje 20% za žene) Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 24 zanatlije (žene 5 preduzeća - iznos 31.590,05 €)	MERT (novi naziv MER)	I Q 2023	IV Q 2024	2.Realizovana aktivnost		175.000,00 €	156.881,30 €	Nacionalni budžet	Zbog velikog interesovanja zanatlija daće se preporuke za povećanje budžeta
1.3.6. Anketa o stanju i potrebama MMSP	IR: Anketa Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 0 Ostvarena vrijednost u 2023. godini: 1 Realizovana anketa o potrebama izvožno orijentisanih preudzeca.	MERT (novi naziv MER)	IIQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		5.000,00	5.000,00	Donatori – UNOPS i IPA 2020 Advanced business development services for improving the capacities of SMEs	
1.3.7. Konferencija razvoj i savremeni trendovi u implemtaciji politike MMSP- programska podrška na lokalnom, nacionalnom i EU nivou	IR: Konferencija / Broj učesnika/ca Početna vrijednost 2022: / Ciljna vrijednost 2023: Konferencija 30 učesnika/ca	MERT (novi naziv MER)	IIQ 2023	IV Q 2024	2.Realizovana aktivnost		3.000,00 €	3.000,00	Donatori – UNOPS i IPA 2020 Advanced business development services for improving	

	Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 1								the capacities of SMEs	
1.3.8 Podrška razvoju usluga za MSP i promocija preduzetništva – Konferencija o ekonomiji i Dodjela nagrada PKCG na Međunarodni dan preduzetnika	IR: Broj promotivnih aktivnosti/broj učesnika-ca Početna vrijednost 2022: Organizovane promotivne aktivnosti PKCG - 2 događaja/500 učesnika-ca Ciljna vrijednost 2023: 2 promotivne aktivnosti/500 učesnika-ca Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 2 promotivne aktivnosti/800 učesnika-ca (Konferencija o ekonomiji, koju Komora organizuje na godišnjem nivou od 2010. biće organizovana u četvrtom kvartalu. Riječ je o događaju koji je prepoznat kao najznačajniji ekonomski skup u Regionu, a koji u kontinuitetu okuplja predstavnike privrede, vlada i vladinih institucija, ekonomskih teoretičara, akademske zajednice iz Crne Gore i inostranstva)	PKCG	IQ2023	IVQ2024	2.Realizovana aktivnost		300.000,00 €	300.000,00	P: Privatni sektor	Nastavak aktivnosti
1.3.9. Podrška razvoja omladinskog preduzetništva	IR: broj podržanih projekata Početna vrijednost 2022: 5 manje Ciljna vrijednost 2023: 5 manje vrijednosti Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0	Opština Berane	IVQ 2023	IVQ 2024	3.Nije realizovana aktivnost	IQ 2024	10.000,00	0	Javni sektor	Na konkursu nije niko aplicirao .Novi konkurs je u toku .
1.3.10 Program podrške izbora najbolje preduzetničke ideje	IR: broj podržanih projekata Početna vrijednost 2022: 3 manje vrijednosti Ciljna vrijednost 2023: 3 manje vrijednosti	Opština Berane	IVQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		1.000,00	1.000,00	Javni sektor	

	Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 6									
1.3.11 Podrška preduzetništvu mladih (podrška kroz dodjeljivanje bespovratnih finansijskih sredstava za početnike u biznisu – mladi do navršениh 30 god.)	IR: Broj učesnika-ca Početna vrijednost 2022: 9 Ciljna vrijednost 2023: 15 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0	Opština Bijelo Polje	IIQ 2023	IVQ 2024	3.Nije realizovana aktivnost	III - IV Q 2024	50.000,00		Javni sektor	
1.3.12 Podrška za dalji razvoj i promociju biznis zona („Nedakusi“, „Cerovo“, „Vraneška dolina“, „Bistrička dolina“, „Rakonje-Ravna Rijeka“ i „Ribarevine-Poda“)	IR: Broj učesnika -ca Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 50 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0	Opština Bijelo Polje	IIQ 2023	IVQ 2024	3.Nije realizovana aktivnost	Budžetom za 2024.godinu nisu planirana sredstva za realizaciju ove aktivnosti.	1.000,00	0	Javni sektor	
1.3.13 Program za podršku razvoja zanatstva u opštini Bijelo Polje	IR: broj podržanih projekata Početna vrijednost 2022: Ciljna vrijednost 2023: 10 manje vrijednosti Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 15	Opština Bijelo Polje	IIQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		20.000,00	21.565,10	Javni sektor	

1.3.14 Realizacija Odluke o osnivanju Biznis zone „Babića Polje“	IO: Broj zakupaca u Biznis zoni Početna vrijednost 2022: 3 zakupca Ciljna vrijednost 2023: 4 zakupca Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0	Opština Mojkovac	IQ 2023	IVQ2024	3.Nije realizovana aktivnost	II Q 2024	0	0	Javni sektor	/
1.3.15. Realizacija Programa podrške preduzetništvu – direktna finansijska podrška	IR: Broj podržanih projekata Početna vrijednost 2022: 44 manje vrijednosti Ciljna vrijednost 2023: 28 veće vrijednosti + 5 velike vrijednosti Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 47 projekata veće vrijednosti + 2 projekta velike vrijednosti	Opština Bar	IIQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		270.000,00	263.000,00	Javni sektor	
1.3.16. Sprovođenje mjera u cilju promocije preduzetništva kao paradigme društvenog razvoja (sajam, predstavljanje uspješnih preduzetničkih priča, paneli i sl) u okviru Programa podrške preduzetništvu	IR: Broj učesnika/ca Početna vrijednost 2022: 25 Ciljna vrijednost 2023: 40 Ostvarena vrijednost u 2023.godini:100	Opština Bar	IIQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		15.000,00	9.384,00	Javni sektor	
1.3.17. Organizacija obuka za sticanje poslovnih znanja i vještina MMSP u okviru Programa podrške preduzetništvu	IR: Broj učesnika/ca Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 15 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: Organizovana obuka za kreiranje digitalne strategije za vaš biznis (15 učesnika) i radionica za djecu (30 učesnika)	Opština Bar	IIQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		15.000,00	10.865,00	Javni sektor	

1.3.18. Program za podršku razvoja zanatstva u opštini Bar	IR: broj podržanih projekata Početna vrijednost 2022: 4 manje vrijednosti Ciljna vrijednost 2023: 10 manje vrijednosti Ostvarena vrijednost u 2023.godini: Podržano 11 projekata	Opština Bar	IIQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		20.000,00	20.000,00	Javni sektor	
1.3.19. Realizacija Odluke o kriterijumima, nacinu i postupku raspodjele sredstava za podršku ženskom preduzetništvu	IR: broj podržanih projekata Početna vrijednost 2022: 4 Ciljna vrijednost 2023: 5 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: Podržano 4 projekata	Opština Žabljak	IIQ 2023	IV Q2024	2.Realizovana aktivnost		15.000,00	8.714,27	Javni sektor	
OPERATIVNI CILJ 4: Razvoj institucionalne mreže za podršku MMSP i poslovno udruženje										
Indikator učinka: Bolji pristup MMSP uslugama podrške Rang Indeks politike MSP Pod-Dimenzija 3.1. instituciRnalni okvir			Početna vrijednost 2022 4.16			Početna vrijednost 2024 4.35		Početna vrijednost 2027 4.60		
1.4.1 Unapredjenje SAP portala	IR: Broj posjeta portalu; broj objavljenih sadržaja; Početna vrijednost 2022: Inicijalni okvir portala Ciljna vrijednost 2023: Operativan portal sa ažuriranim sadržajem Ostvarena vrijednost u 2023.godini: Broj posjeta portalu - 131075; Broj objavljenih sadržaja - 81.	MERT (novi naziv MER)	II Q 2023	IV Q 2024	1.Kontinuirana aktivnost		6.000,00 €	/	Donatori-EBRD	
1.4.5 Studija za razvoj servisa i usluga NTP-a prema preduzetnicima (početnicima, inovatorima i start-upovima).	IR: Usvojen Strateški plan razvoja usluga i servisa Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1	Naučno – tehnološki park Crne Gore	IIIQ 2023	IVQ 2023	2.Realizovana aktivnost		15.000,00	15.000,00	Donatori-UNDP “Support to the process of establishing the first Science and Technology	

	Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 1								Park in Montenegro"	
1.4.6 Strateški akcioni plan za pripremu osnivanja Kancelarija za transfer tehnologija (Technology Transfer Office - TTO)	Indikator Rezultata (IR): Usvojen Strateški akcioni plan za pripremu osnivanja TTO Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 1	Naučno – tehnološki park Crne Gore	IVQ 2023	IVQ 2023	2.Realizovana aktivnost		10.000,00	15.000,00	Donatori UNDP "Support to the process of establishing the first Science and Technology Park in Montenegro	
1.4.7 Osnaživanje kapaciteta preduzetničkog znanja i uvećanje broja kreiranih startapa kroz realizaciju programa ideacije	Indikator Rezultata (IR): Broj podržanih startupova/timova Početna vrijednost 2022: 5 Ciljna vrijednost 2023: 10 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 15	Naučno – tehnološki park Crne Gore	IIIQ 2023	IVQ 2024	1.Kontinuirana aktivnost		5.000,00	1.200,00	Javni sektor, budžet NTP-a	Programi podrške se nalaze u fazi realizacije i realizuju se predviđenom dinamikom
1.4.8 Program podrške valorizaciji Biznis zone Rudeš	IR: broj podržanih projekata Početna vrijednost 2022: 5 manje vrijednosti Ciljna vrijednost 2023: 5 veće vrijednosti Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 0	Opština Berane	IIIQ 2023	IVQ 2024	3.Nije realizovana aktivnost	I – IV Q 2024	10.000,00	/	Javni sektor	Nije bilo interesovanja

STRATEŠKI CILJ 2: Podrška transformaciji i jačanju konkurentnosti MMSP										
OPERATIVNI CILJ 1: Digitalna transformacija MMSP										
Indikator učinka: Bolji pristup MMSP uslugama podrške Rang Indeks politike MSP Pod-Dimenzija 10.3: Promocija upotrebe e-trgovine					Početna vrijednost 2022	Početna vrijednost 2024	Početna vrijednost 2027			
					2.93	3.35	3.80			
Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja 2	Indikator rezultata za period 2023-2024. godina	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije (pristup semafora) A A A A Kontinuirana aktivnost; A- Realizovna aktivnost; A- Nije realizovana	Novi rok za realizaciju	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti u 2023	Sredstva realizovana u 2023	Izvor finansiranja ³	Preporuke za naredni period
2.1.1 Promocija i obezbjeđenje savjetodavne podrške za unapređenje biznisa primjenom digitalizacije – Moja eKomora	IR: Broj održanih događaja/učesnika Početna vrijednost 2022: 14/582 PKCG Organizovano 9 digitalnih dana /150, 2 konferencije/376 , 2 okrugla stola/ 51 i 1 radionica/5 učesnika Ciljna vrijednost 2023: 8 događaja kroz projekat Moja eKomora /300 učesnika-ca Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 6/189 PKCG (71% za žene) (U cilju unapređenja efikasnosti i efektivnosti internih procesa poslovanja, kao i modernizacije usluga Komore objavljen je Javni poziv za realizaciju projektnog zadatka digitalne transformacije PKCG "eKomora". Cilj je da se realizacijom projekta eKomora poveća pristupačnost i dostupnost Komore putem web platforme I omogući korišćenje servisa 24/7/365.)	PKCG	IQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		1.800,00 €	1.800,00	P: Privatni sektor	
2.1.2 Sprovedjenje istraživanja o MMSP koja koriste e-	IR: Broj anketiranih preduzeća Početna vrijednost 2022:	PKCG	IQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost	Anketirano je manje preduzeća na temu	Redovna sredstva PKCG	Redovna sredstva PKCG	P: Privatni sektor	Odbor ICT u PKCG će i tokom 2024.godine

³ A: Nacionalni budžet; B: Javni sektor (Sredstva lokalnih samouprava, javnih institucija, preduzeća u većinskom državnom vlasništvu...); C: IPA; D: Donatori; P: Privatni sektor

commerce u poslovanju	Anketirano 100 preduzeća na temu digitalizacije i donijete preporuke (stepen korišćenja ICT) Ciljna vrijednost 2023: Anketirano 500 preduzeća na temu digitalizacije i donijete preporuke (stepen korišćenja ICT) Ostvarena vrijednost u 2023.godini: Anketirano 100 preduzeća na temu digitalizacije i donijete preporuke (stepen korišćenja ICT)					digitalizacij e jer je bilo manje obilazaka preduzeća. Tokom 2024. planiran je obilazak firmi i nastavak anketiranja.				aktivno učestvovati u promociji vrijednosti uvođenja digitalizacije u MMSP kroz realizaciju projekta Moja eKomora
2.1.3. Programska linija za podršku digitalizaciji	IR: Broj podržanih MMSP (razvrstano po rodnoj strukturi) Početna vrijednost 2022: 36 od čega 19 u većinskom vlasništvu osoba ženskog pola (52.78%); Ciljna vrijednost 2023: 50 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 32 (od čega je 17 žena 86.705,72 €)	MERT (novi naziv MER)	IIQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		250.000,00 €	191.340,01	Nacionalni budžet	
OPERATIVNI CILJ 2: Tranzicija MMSP ka održivom zelenom poslovanju										
Indikator učinka: Bolji pristup MMSP uslugama podrške Rang Indeks politike MSP Dimenzija 9: MSP u zelenoj ekonomiji				Početna vrijednost 2022				Početna vrijednost 2024	Početna vrijednost 2027	
				3.65				3.90	4.30	
2.2.1 Implementacija Programa za podsticanje inovacija u funkciji energetske efikasnosti u industriji za 2023. godinu	IR: Broj podržanih/ugovorenih preduzeća iz sektora prerađivačke industrije (razvrstanih po rodnoj strukturi) Početna vrijednost 2022: Program počinje sa implementacijom u 2023.godini Ciljna vrijednost 2023: 10 ugovorenih preduzeća (20% žene) Ostvarena vrijednost u 2023.godini:	MERT (novi naziv MER), MNTR – (novi naziv Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacij) MKI -	II Q2023	IV Q2023	2.Realizovana aktivnost		1.000.000,00 €	Sredstva za implementaciju Programa EE, u iznosu od 1.000.000 € su u 2023. godini prenijeta Fondu za inovacije. U skladu sa procedurom, sredstva će	Nacionalni budžet Donatori	Nakon izrade studija izvodljivosti slijedi, podnošenje kompletnih projektnih prijava, konačna evaluacija i formiranje rang liste, potpisivanje Ugovora o

	U okviru Javnog poziva za implementaciju Programa EE za period 2023/2024. podnešeno 15 prijava privrednih subjekata iz sektora prerađivačke industrije, od čega je 9 prijava (30% žene) pozitivno ocijenjeno i za koje se izrađuje studija izvodljivosti.	(novi naziv Ministarstvo energetike i rudarstva) Ključni partner: Fond za inovacije						biti ugovorena do polovine 2024. godine i isplaćena korisnicima. 21.000,00 € Donatorska sredstva (IPA 2020 TESIS3 projekat)	sufinansiranju i dodjela finansijskih sredstva. Za III kvartal 2024. planirano je donošenje novog Programa EE za implementaciju u 2024/2025. godini.	
2.2.2 Izrada strategije klimatskog finansiranja i metodologije za evaluaciju klimatskih projekata	IR: Realizovana aktivnost Početna vrijednost 2022: N/A Ciljna vrijednost 2023: Ostvarena vrijednost u 2023.godini: Završen proces odabira konsultanta	IRFCG	IIQ 2023	IVQ 2024	1.Kontinuirana aktivnost		400.000,00	0	Donatori - Donacija po osnovu Ugovora o finansiranju br. CME1001 01 B - bespovratna podrška sa Francuskom razvojnom agencijom (AFD) u iznosu od 400.000 EUR	Izrada strategije je planirana za 2024. godinu, obzirom da je proces odabira konsultanta trajao duže nego što je planirano uslijed neophodnosti preciziranja stavki ponude
2.2.3 Programska linija za podsticaj cirkularne ekonomije	IR: Broj podržanih MMSP (razvrstanih po rodnoj strukturi) Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 10 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 4	MERT (novi naziv MER)	IIQ 2023	IVQ 2024	1.Kontinuirana aktivnost		200.000,00 €	32.613,01	Nacionalni budžet	Utvrđena je veća zainteresovanost privrede za Programsku liniju za cirkularnu ekonomiju u 2023. godinu, u odnosu na prethodnu godinu. Planom rada MER radiće se na poboljšanju Programa za

										2024., kroz otvaranje javnih konsultacija, gdje će se dati mogućnost privredi da iskaže svoje potrebe i da da eventualne sugestije za dalje unapređenje sa akcentom na promociju koncepta cirkularne ekonomije.
2.2.4 Analiza stanja i definisanje preporuka, alata za razvoj poslovnog modela MMSP ka cirkularnom poslovanju	<p>IR: Broj indikatora urađenih analiza</p> <p>Početna vrijednost 2022: 0</p> <p>Ciljna vrijednost 2023: 1</p> <p>Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 2</p> <p>Urađen Nacrt Analize postojećeg zakonodavnog okvira, kako u pogledu zakonskih rješenja koja podržavaju primjenu koncepta cirkularne ekonomije u praksi, tako i u pogledu nedostataka odnosno potrebe za izmjenama i dopunama određenih zakonskih rješenja.</p> <p>Urađenja analiza i pojedinačne studije slučaja za 10 preduzeća.</p>	MERT (novi naziv MER)	IQ 2023	IIIQ 2023	2. Realizovana aktivnost		127.000,00 €	127.000,00	Donatori – IPA 2014-2020	Kroz Program „Podrška odgovoru na krizu COVID-19 u Crnoj Gori“ finansiranom od strane EK urađen Nacrt Analize postojećeg zakonodavnog okvira, kao i pojedinačne „Studije slučaja – preporuke za uvođenje cirkularnog (kružnog) modela poslovanja“, koje su imale za cilj jačanje kapaciteta malih i srednjih preduzeća

										pružanjem ciljanih savjeta o poboljšanju diversifikacije poslovanja, kao i njihovog pravca razvoja i prelaska na cirkularni model poslovanja.
2.2.5 Organizovanje promotivnih aktivnosti o benefitima koje donosi primjena koncepta CE	IR: Broj organizovanih promotivnih događaja (broj učesnika razvrstanih po rodnoj strukturi) Početna vrijednost 2022: 3 Ciljna vrijednost 2023: 5 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 11	MERT (novi naziv MER)	IQ 2023	IVQ 2024	1.Kontinuirana aktivnost		0	Nijesu potrebna dodatna finansijska sredstva	Nacionalni budžet	S obzirom da MER koordinira radom RG za podsticaj zelene ekonomije aktivno učestvuje i radi na promociji aktivnosti o benefitima primjene CE. U prethodnom periodu organizovani su različiti vidovi edukativnih i promotivnih događaja u cilju promocije održivog razvoja i cirkularne ekonomije. Iz među ostalog, u organizaciji PKCG održano je 11 radionica i seminara sa fokusom na

										zelenu ekonomiju sa ukupno 329 učesnika; Takođe, orgnaizovana je Konferencija o zelenoj ekonomiji sa 167 učesnika u okviru panela prezentovana su najbolja rješenja cirkularnih poslovnih modela.
2.2.7 Unapređenje selektivnog sakupljanja otpada kroz uspostavljanje sistema proširene odgovornosti proizvođača i donošenje Zakona o upravljanju otpadom	IR: Usvojen Zakon Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 1 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: / Mjera nije realizovana, jer je za njeno sprovođenje bilo neophodno da se usvoji novi Zakon o upravljanju otpadom. Isti je donešen u Skupštini Crne Gore dana 04.04.2024. godine, a procedura objavljivanja u Službenom listu Crne Gore je u toku.	MEPPU (novi naziv Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i sjevera)	IQ 2023	IVQ 2023	3.Nije realizovana aktivnost	IQ 2024	0	/	Nacionalni budžet	
OPERATIVNI CILJ 3: Razvoj savremenih znanja i vještina u MMSP										
Indikator učinka: Bolji pristup MMSP uslugama podrške					Početna vrijednost 2022			Početna vrijednost 2024	Početna vrijednost 2027	
Rang Indeks politike MSP					3,28			3.60	4.00	
Pod-Dimenzija 8a: preduzetničke vještine										
2.3.1 Jačanje saradnje između obrazovnih institucija i privrede u cilju usaglašavanja	IR:Broj organizovanih događaja sa ciljem usklađivanja sa potrebama tržišta rada/broj učesnika-ca Početna vrijednost 2022: 4/158	PKCG	IQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		1.000,00 €	1.500,00	P: Privatni sektor	

obrazovnih programa sa potrebama tržišta rada	Ciljna vrijednost 2023: 4/120 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 6/101PKCG (72% žena)									
2.3.2 Uspostavljanje koordinisanog sistema za praćenje potreba za obukom (TNA) sektora MMSP među svim zainteresovanim stranama koje nude obuke za MSP	IR: Razvijena TNA metodologija Početna vrijednost 2022: / Ciljna vrijednost 2023: Jedna TNA metodologija Ostvarena vrijednost u 2023.godini: Urađen Izveštaj o analizi TNA metodologija i TNA za MMSP u Crnoj Gori	MERT (novi naziv MER)	IQ 2023	IIIQ 2023	2.Realizovna aktivnost		10.000,00 €	10.000,00	Donatori – EBRD u okviru Establishment of a Single Access Point (SAP) for SMEs in Montenegro : Assignment 1 – Institutional capacity building	
2.3.3 Obuka trenera	IR: Broj obuka / Broj učesnika-ca 2022: / Ciljna vrijednost 2023: 2 obuke / 10 obučenih učesnika po pobuci Ostvarena vrijednost u 2023.godini: Aktivnost odložena za I kvartal 2024.godine Imajući u vidu TNA je završen IVQ 2023, nije bilo vremena da se orgaizuju obuke u definisanom roku. S tim u vezi novi rok za realizaciju ove aktivnosti bice IQ 2024.	MERT (novi naziv MER)	IQ 2023	IIIQ 2023	3.Nije realizovana aktivnost	IQ 2024	6.000,00 €	/	Donatori – EBRD u okviru Establishment of a Single Access Point (SAP) for SMEs in Montenegro : Assignment 1 – Institutional capacity building	
2.3.4 Razvoj sistema neformalnog obrazovanja za unapređenje znanja i vještina	IR: Broj realizovanih obuka / broj učesnika-ca Početna vrijednost 2022: 30 obuka/677 učesnika-ca, 19 ispita/291 učesnik-ca Ciljna vrijednost 2023: 40/800 učesnika-ca Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 35/1447 (70% žena)	PKCG	IQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		120.000,00 €	120.000,00	P: Privatni sektor	Komora aktivno podržava uključivanje privrede u obrazovni sistem i kroz organizaciju različitih aktivnosti

										promoviše značaj učenja kroz rad. Komora realizuje brojne aktivnosti koji obezbjeđuju pojedincima kvalitetno obrazovanje sa odgovarajućim osnovama za nastavak školovanja i usavršavanja.
2.3.5. Programska linija za pružanje mentoring usluga	IR: Broj podržanih MMSP (razvrstano po rodnoj strukturi) Početna vrijednost 2022: 22 od čega 9 u većiskom vlasništvu osoba ženskog pola (40.91%) Ciljna vrijednost 2023: 30 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 47 30 preduzeća u vlasništvu žena (71,43%)	MERT (novi naziv MER)	IIQ 2023	IVQ 2024	2.Realiozovana aktivnost		35.000,00 €	35.000,00	Nacionalni budžet	Kao primjer dobre prakse od 2023. godine uveden je progam uvezivanja nefinansijske kroz mentoring i finansijske podrške koroz Programsku liniju – Vaučeri za žene i mlade, čime je obezbijedena podrška kompanijama za unapređenje biznis performansi i dodatno obezbijedena podrška kroz subvencioniran je, što će se nastaviti u narednom periodu u skladu sa

										potrebama privrede.
2.3.6. Programska linija – Vaučeri za žene i mlade u biznisu Znanje i vjestine	IR: Broj podržanih MMSP (razvrstano po rodnoj strukturi) Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 50 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 42	MERT (novi naziv MER)	IIQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		200.000,00 €	153.384,43	Nacionalni budžet	-
2.3.7 Obezbeđivanje informativne i savjetodavne podrške kroz aktivnosti EEN mreže	IR: Broj MMSP kojima je pružena podrška Početna vrijednost 2022: 450 Ciljna vrijednost 2023: 450 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 450	MERT (novi naziv MER) EEN Konzorcij um	IQ 2023	IVQ 2024	1.Kontinuirana aktivnost		5.000,00	5.000,00	EU donacija - Budžet EEN	Aktivnost se nastavlja I u narednom periodu
2.3.8 Obezbeđenje savjetodavne- edukativne podrške za MMSP	IR: Broj održanih događaja/učesnika Početna vrijednost 2022: 94/3895 PKCG Ciljna vrijednost 2023: 80/3.000 PKCG Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 72/3229 (60% žena)	PKCG	IQ 2023	IVQ 2024	1.Kontinuirana aktivnost		16.000,00 €	22.388,00	P: Privatni sektor	U toku 2024. nastaviće se organizovanje edukativnih aktivnosti. Poseban akcenat biće stavljn na organizaciju edukacije privrednika u segmentu novih rešenja iz oblasti javnih nabavki.
2.3.9 Organizovanje informativnih i edukativnih	IR:broj događaja/broj učesnika Početna vrijednost 2022: 20/500 Ciljna vrijednost 2023: 20/500	MERT (novi naziv MER)	IQ 2023	IV Q 2024	1.Kontinuirana aktivnost		10.000,00	10.000,00	EU donacija - Budžet EEN	Aktivnost se nastavlja I u narednom periodu

dogadaja kroz aktivnosti EEN mreže	Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 20/500	EEN Konzorcij um								
2.3.10 Realizacija Programa razvoja preduzetništva u Opštini Kotor za period 2021. – 2024. (Usvojen u martu, 2022. godine)	IR: Procenat realizacije Akcionog plana za svaku godinu Početna vrijednost 2022: 48,3% (AP 2022) Ciljna vrijednost 2023: min 75% (AP 2023) Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 64,3% (AP 2023, % realizovanih aktivnosti)	Opština Kotor	IIQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		60.000,00	39.244,65	Javni sektor	
2.3.11 Realizacija razvoja preduzetničke infrastrukture kroz mjeru 5.1 Preduzetnički kutak u saradnji sa osnovnim i srednjim školama Programa razvoja preduzetništva u Opštini Kotor za period 2021. – 2024.	IR:Iznos dodjeljenih sredstava/broj škola Početna vrijednost 2022: 3,000.00 EUR/6 osnovnih škola Ciljna vrijednost 2023: 1,500.00 EUR/3 srednje škole Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 3,000 EUR/ 1 srednja škola i Preduzetnički klub Kotor (UMPCG)	Opština Kotor	III–IVQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		1.500,00	3.000,00	Javni sektor	
2.3.12 Sprovođenje edukacija iz oblasti preduzetništva shodno Programu razvoja preduzetništva u Opštini Kotor za period 2021. – 2024. i Strategiji zapošljavanja	IR: Broj obuka/ broj učesnika Početna vrijednost 2022: 2/16 (u saradnji sa MOR i UPCG, finansirane od strane donatora) Ciljna vrijednost 2023: min 2/ 20 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 6 radionica iz oblasti preduzetništva/preko 200 učesnika	Opština Kotor LPZ Kotor	II i IVQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		1.200,00	Cca 1800,00 (neke od radionica bile su dio Ugovora koji je osim realizacije radionica podrazumjeva i druge aktivnosti pa	B	

Opštine Kotor 2021. - 2024.								iznos nije preciziran)		
OPERATIVNI CILJ 4: Podsticanje inovativnosti MMSP i inovativnih visoko tehnoloških/savremenih start-up										
Indikator učinka: Bolji pristup MMSP uslugama podrške					Početna vrijednost 2022			Početna vrijednost	Početna vrijednost	
Rang Indeks politike MSP					2.99			2024	2027	
Pod-Dimenzija 8b. Inovativna politika za MSP								3.30	3.70	
2.4.1 Jačanje inovativnosti novoosnovanih i postojećih MMSP i jačanje svijesti o značaju inovacija	IR: Broj MMSP koji su primili grant za ranu fazu komercijalizacije proizvoda i usluga. Početna vrijednost 2022: 17 Ciljna vrijednost 2023: 27 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 41	Fond za inovacije	IQ 2023	IVQ 2024	2. Realizovana aktivnost		1.591.610, 00	1.584.008,30 (986.488,00 € dodijeljeno kroz Program za jačanje inovativnost i mikro, malih i srednjih preduzeća, 463.420,30 € je dodijeljeno kroz Program podrška ranoj fazi razvoja startapova, 84.100,00 € je dodijeljeno kroz Program realizacije edukativnih	Nacionalni budžet 2.000.000 EUR Nacionalni budžet namijenjen Fondu za inovacije za programe za 2023. godinu, 1.000.000 EUR sredstva MER-a za međuresor ni Program za podsticanje inovacije u funkciji EE	Fond će nastaviti sa kontinuiranom podrškom inovacionoj zajednici kroz programe podrške koji jačaju inovativnost novoosnovanih i postojećih MMSP, kao i jačanje svijesti o značaju inovacija u društvu.

								programa u oblastima pametne specijalizacije, 50.000,00 € je dodijeljeno kroz program za podsticanje inovacione kulture, Program za energetska efikasnost je u toku.)	
2.4.2 Jačanje inovativnosti novoosnovanih i postojećih MMSP i jačanje svijesti o značaju inovacija-predkomercijalizacija	IR: Broj MMSP koji su primili grant za predkomercijalizaciju Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 20 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 22	Fond za inovacije	IQ 2023	IV 2024	2.Realizovana aktivnost	850.000,00	369.282,16 (236.010 € je dodijeljeno kroz Program za provjeru inovativnog koncepta, 33.272,16 € je dodijeljeno kroz Program vaučera za patentnu zaštitu I razvoja pronalaska, 100.000,00 € je dodijeljeno kroz program	Nacionalni budžet	

								Predakceleracije startapova)		
2.4.3 Unapređenje finansijskih instrumenata i programske podrške za MMSP u cilju osnaživanja njihovog inovativnog djelovanja i potencijala	IR: Broj programa podrške MMSP za komercijalizaciju inovativnih proizvoda i usluga i poboljšanje procesa poslovanja Početna vrijednost 2022: 2 Ciljna vrijednost 2023: 6 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 8	Fond za inovacije	IQ 2023	IVQ 2024	2. Realizovana aktivnost		Redovna sredstva Fonda i sredstva MER-a kroz zajednički program za energetske efikasnost	1.984.552,00 (Svi realizovani programi u 2023. god. Program za energetske efikasnost je u toku.)	Nacionalni budžet	
2.4.4 Naziv aktivnosti Podrška učešću u EU Okvirnom programu za istraživanja i inovacije „Horizont Evropa“ – Stub III Inovativna Evropa	IR: Broj podržanih predloga projekata Početna vrijednost 2022: 1 Ciljna vrijednost 2023: 2 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: Konkurs za sufinansiranje učešća u Stubu III HE - Inovativna Evropa: podržan 1 projekat; Rodno senzitivna statistika: Na rukovodećoj poziciji podržanog projekta je žena, dok projektni tim čine 2 žene i 2 muškarca.	MNTR (novi naziv Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija)	IIQ 2023	IVQ 2024	1.Kontinuirana aktivnost		50.000,00	2.063.621,78	Nacionalni budžet	U 2024. godini planirano je objavljivanje javnog konkursa za sufinansiranje učešća u pozivima stuba III HE – Inovativna Evropa (EIC, EIT i EIE).
2.4.5 Podrška učešću u EUREKA projektima	IR: Broj EUREKA projekata Početna vrijednost 2022: 4 tekućih, 5 završena Ciljna vrijednost 2023: 4 završena, 3 nova projekta Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 4 tekućih, 1 novi ugovor projekat Rodno senzitivna statistika: Na rukovodećoj poziciji 1 ugovorenog projekta je žena.	MNTR (novi naziv Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija)	IIQ 2023	IVQ 2024	1.Kontinuirana aktivnost		150.000,00	34.405,00	Nacionalni budžet	U 2024. godini planirano je objavljivanje javnog konkursa za sufinansiranje učešća u Network Eureka projektima, i linije za sufinansiranje učešća u EUREKA West

										Balkans Network Eureka projektima.
2.4.6 Programska linija za nabavku opreme velike vrijednosti	IR: Broj podržanih MMSP (razvrstano po rodnoj strukturi) Početna vrijednost 2022: 22 od čega 6 u većinskom vlasništvu osoba ženskog pola (28.57%) Ciljna vrijednost 2023: 30 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 33 (od čega je 7 žena / 254.814,83€)	MERT (novi naziv MER)	IIQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		1.000.000,00 €	994.478,48	Nacionalni budžet	Nastaviti podršku I u narednoj godini
2.4.7. Programska linija za podršku malim ulaganjima	IR: Broj podržanih MMSP (razvrstano po rodnoj strukturi) Početna vrijednost 2022: 178 od čega 71 u većinskom vlasništvu osoba ženskog pola (39.89%); Ciljna vrijednost 2023: 190 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 174 (od čega 71 u većinskom vlasništvu osoba ženskog pola - 40,8%).	MERT (novi naziv MER)	IIQ 2023	IVQ 2024	2.Realiozovana aktivnost		1.000.000,00 €	794.130,59	Nacionalni budžet	
2.4.8 Jačanje i promocija FINNO platforme o dostupnim finansijskim instrumentima podrške za MSP kroz aktivnosti EEN mreže	IR:broj objava/događaja kroz Finno platformu Početna vrijednost 2022: 30/3 Ciljna vrijednost 2023: 30/5 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 30/5	MERT (novi naziv MER) EEN Konzorcij um	IQ 2023	IVQ 2024	1.Kontinuirana aktivnost		2.000,00	0	EU donacija - Budžet EEN	Nije bilo neophodno finansijski podržavati realizaciju aktivnosti. Aktivnost se nastavlja i u

										narednom periodu.
2.4.9. Jačanje aktivnosti na promociji primjene prava intelektualne svojine	<p>IR: Broj održanih događaja/učesnika</p> <p>Početna vrijednost 2022: Održana jedna prezentacija i 1 okrugli sto sa ukupno 60 učesnika</p> <p>Ciljna vrijednost 2023: Održana jedna obuka i 2 okrugla stola sa ukupno 80 učesnika</p> <p>Ostvarena vrijednost u 2023.godini:</p> <p>Održana jedan seminar i 1 okrugli sto sa ukupno 57 učesnika (60% žena)</p>	PKCG	IQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		1.000,00 €	1.000,00	P: Privatni sektor	Imajući u vidu planove za digitalnu transformaciju, Komora će preduzeti aktivnosti u cilju implementacije standarda Sistem menadžmenta bezbjednošću informacija (MEST EN ISO/IEC 27001:2019).

STRATEŠKI CILJ 3. Poslovna organizovanost i pristup MMSP novim tržištima										
OPERATIVNI CILJ 1: Poslovan organizovanost MMSP u klustere, lance dobavljača, lance vrijednosti										
Indikator učinka: Bolji pristup MMSP uslugama podrške Rang Indeks politike MSP Pod-Dimenzija10.2: Integracija MSP u globalne lance vrednosti							Početna vrijednost 2022 3.58	Početna vrijednost 2024 3.90	Početna vrijednost 2027 4.30	
Aktivnost koja utiče na realizaciju Strateškog cilja 3	Indikator rezultata za period 2023-2024. godina	Nadležne institucije	Datum početka	Planirani datum završetka	Status realizacije (pristup semafora) A A A A Kontinuirana aktivnost; A- Realizovna aktivnost; A- Nije realizovana	Novi rok za realizaciju	Sredstva planirana za sprovođenje aktivnosti u 2023	Sredstva realizovana u 2023	Izvor finansiranja ⁴	Preporuke za naredni period
3.1.1 Analiza stanja razvijenosti postojećih klastera i klaster inicijativa	IR: Analiza Početna vrijednost 2022: / Ciljna vrijednost 2023: Sprovedena Analiza stanja razvijenosti postojećih klastera i klaster inicijativa Ostvarena vrijednost u 2023.godini: Sprovedena Analiza stanja razvijenosti postojećih klastera i klaster inicijativa	MERT (novi naziv MER)	IIIQ 2023	IVQ 2023	2.Realizovana aktivnost		15.000,00	5.850,00	Donatori – UNDP Program “Unapređenje konkurentnosti privrede u Crnoj Gori”	U skladu sa smjernicama datim u sprovedenoj Analizi, kroz podršku na nivou države trebalo bi da bude uključeno više koraka. Prvi korak je donošenje sveobuhvatne strategije/politike za razvoj klastera. Drugo, potrebno je koordinirati politiku klastera sa ostalim razvojnim

⁴ A: Nacionalni budžet; B: Javni sektor (Sredstva lokalnih samouprava, javnih institucija, preduzeća u većinskom državnom vlasništvu...); C: IPA; D: Donatori; P: Privatni sektor

										politikama. U pitanju su preporuke, a Ministarstvo će u narednom periodu definisati status ove politike.
3.1.2 Razvoj baze podataka postojećih i potencijalnih izvoznih MMSP	IR: Upitnik / Prikupljeni podaci Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: Sadržaj baze podataka operativan Ostvarena vrijednost u 2023.godini: Uradjena „Analiza opcija za uspostavljanje baze izvožno-orijentisanih preduzeća sa preporukama“	MERT (novi naziv MER)	IIIQ 2023	IVQ 2023	2.Realizovana aktivnost		30.000,00 €	30.000,00	Donatori - EBRD	
OPERATIVNI CILJ 2 Priprema za izvoz i podrška MMSP u pristupu inostranim tržištima										
Indikator učinka: Bolji pristup MMSP uslugama podrške Rang Indeks politike MSP Pod-Dimenzija 7.3: Pristup MSP standardizaciji						Početna vrijednost 2022 3.19		Početna vrijednost 2024 3.50	Početna vrijednost 2027 4.00	
Indikator učinka: Bolji pristup MMSP uslugama podrške Rang Indeks politike MSP Dimenzija 10.0 Internacionalizacija MSP						Početna vrijednost 2022 3.66		Početna vrijednost 2024 4.00	Početna vrijednost 2027 4.30	
3.2.1 Obezbjeđivanje informativne i edukativne podrške o međunarodnim tržištima – Projekat: “Podrška KIF ZB6”	IR:Broj podržanih MMSP Početna vrijednost 2022: - Ciljna vrijednost 2023: 5 MMSP Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 5 MMSP	PKCG	IQ 2023	IVQ 2023	2.Realizovana aktivnost		5.000,00 €	5.000,00	D: Donatori – IPA II	Nakon impementacije ovog projekta, kao dio KIF-a Zapadnog Balkana, Komora će implementirati KVP projekat,

										koji vodi PK Savezne Republike Njemačke (DIHK) koji ima za cilj da izradi mape puta za implementacij u Zelene agende za komore Zapadnog Balkana.
3.2.2 Podrška za nastup na međunarodnim tržištima – Organizacija poslovnih susreta u zemlji i inostranstvu	IR:Broj susreta/broj učesnika Početna vrijednost 2022: 9 poslovnih foruma / 300 učesnika Ciljna vrijednost 2023: 10 poslovnih foruma / 400 učesnika Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 9 poslovnih foruma / 455 učesnika	PKCG	IQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		80.000,00 €	57.518,00	P: Privatni sektor	Izbor država, kao partnera za organizova nje poslovnih foruma, svoje utemeljenje nalazi u ekonomski m pokazatelji ma spoljnotrgo vinske robne razmjene, iskustvima iz prethodnog perioda, zahtjevima kompanija i interesovan ju partnerskih država. Poseban fokus je na

										<p>državama Zapadnog Balkana sa kojima ostvarujem o značajnu trgovinsku razmjenu, kao i na članicama EU. Održavanje poslovnih foruma sa državama koje predsjedavaju EU, dodatno bi doprinijelo predstavljanju Crne Gore i njene ekonomije (prva polovina 2024. Belgija, druga polovina Mađarska). Prilikom održavanja poslovnih foruma u inostranstvu, dijaspori je potrebno posvetiti posebnu pažnju uz prezentaciju mogućnosti</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

										investiranja i rada u Crnoj Gori.
3.2.3 Anketa o potrebama izvoznih orijentisanih preduzeća i razvoj novog programa podrške izvoznim MMSP	IR: Sprovedena anketa; razvijen Program podrške za izvoz MMSP Početna vrijednost 2022: / Ciljna vrijednost 2023: Anketa/ Program Ostvarena vrijednost u 2023.godini: Realizovana anketa, uradjena evaluacija Programske linije za podršku internacionalizaciji	MERT (novi naziv MER) PKCG	IIQ 2023	III Q 2023	2.Realizovana aktivnost		12.000, 00€	12.000,00	Donatori - EBRD	
3.2.4 Podrška za nastup na međunarodnim tržištima - Organizacija nacionalnih štandova za promociju privrede na međunarodnim sajmovima	IR: Broj sajmova/broj podržanih preduzeća Početna vrijednost 2022: 12 sajmova/80 preduzeća Ciljna vrijednost 2023: 12 sajmova/100 preduzeća Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 13 sajmova/150 preduzeća	PKCG	IQ 2023	IVQ 2024	2.Realizovana aktivnost		180.000,00 €	277.079,00	P: Privatni sektor	Ostvarivanje programa sajamskih aktivnosti u 2024. planira se kroz organizaciju nastupa crnogorskih izlagača, posjeta sajmovima i informisanje o njihovom održavanju.
3.2.5. Programska linija za podršku internacionalizaciji i MMSP	IR: Broj podržanih MMSP (razvrstanih po rodnoj strukturi) Početna vrijednost 2022: 9 preduzeća od čega 1 u većinskom vlasništvu osoba ženskog pola (11.11%); Ciljna vrijednost 2023: 12 preduzeća Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 12 (od čega žena 4 / 25.287,70 €)	MERT (novi naziv MER)	IIQ 2023	IVQ 2024	2. Realizovana aktivnost		100.000,00 €	86.889,17	Nacionalni budžet	

3.2.6. Programska linija za unapređenje marketinga izvozno orijentisanih MMSP	IR: Broj podržanih MMSP (razvrstanih po rodnoj strukturi) Početna vrijednost 2022: 0 Ciljna vrijednost 2023: 15 preduzeća Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 34 (od cega je 17 zena / 48.780,50 €)	MERT (novi naziv MER)	IIQ 2023	IVQ 2024	2. Realizovana aktivnost		150.000,00 €	131.562,08	Nacionalni budžet	
3.2.7 Pružanje partnering usluga kroz aktivnosti EEN mreže	IR: broj pruženih usluga Početna vrijednost 2022: 70 Ciljna vrijednost 2023: 80 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 80	MERT (novi naziv MER) EEN Konzorcijum	IQ 2023	IVQ 2024	1. Kontinuirana aktivnost		2.000,00	2.000,00	EU donacija -Budžet EEN	Aktivnost se nastavlja i u narednom period.
3.2.8 Organizacija/koordinacija poslovnih susreta u zemlji i inostranstvu kroz aktivnosti EEN mreže	IR: broj b2bdogađaja/broj sastanaka/broj sklopljenih sporazuma o saradnji Početna vrijednost 2022: 12/200/5 Ciljna vrijednost 2023: 12/200/5 Ostvarena vrijednost u 2023.godini: 12/200/5	MERT (novi naziv MER) EEN Konzorcijum	IQ 2023	IVQ 2024	1. Kontinuirana aktivnost		10.000,00	10.000,00	EU donacija -Budžet EEN	Aktivnost se nastavlja i u narednom periodu

IV PREPORUKE

- Potrebno je bolje statističko praćenje i izrada izvještaja na nivou cijelog MMSP sektora koji će biti objedinjeni i sumirani na jednom mjestu, da bi se na osnovu presjeka stanja na godišnjem nivou stekla adekvatna slika o napretku rasta i razvoja ovog sektora;
- Institucije partneri na sprovođenju Strategije bi trebalo da prepoznaju važnost i imaju težnju da predložene aktivnosti iz dokumenta uvrste u svoje planove rada kao redovne aktivnosti i izvršavaju ih bez odstupanja;
- Treba precizno predvideti i obezbjediti neophodne ljudske i finansijske resurse za izgradnju i unapredjenje institucionalnih i administrativnih kapaciteta svih ključnih aktera na procesu kreiranja i implementaciji politike MMSP;
- Potrebno je definisati i obezbjediti finansijske, ljudske i institucionalne resurse koji će biti korišćeni za implementaciju Strategije na lokalnom nivou, u okviru lokalne administracije.
- Kontinuirano ažuriranje Portala preduzetništvaradi objedinjavanja informisanja i pristupa sveukupnoj nefinansijskoj i finansijskoj podršci MMSP sektoru na teritoriji cijele Crne;
- Osnažiti kreiranje i implementaciju sveobuhvatne, integrisane podrške MSP i preduzetništvu kroz objedinjen program konkurentnosti;
- Obezbijediti tamo gdje je moguće da se povežu finansijska i nefinansijska podrška MSP kako bi se obezbijedio veći efekat intervencije;
- Programsku podršku razvijati na prethodno naučenim lekcijama, koristeći već opredijeljene institucionalne i ljudske kapacitete za te namjene;
- Povećati godišnje opredijeljena finansijska sredstva kroz programsku podršku za jačanje konkurentnosti MMSP.